

HRVATSKO ŠUMARSKO DRUŠTVO O UČESTALIM NAPADIMA NA ŠUMARSKU STRUKU

Mr. sc. Damir Delač

U posljednje vrijeme svjedoci smo žestokih napada, kako kroz istupe pojedinih političkih stranaka i udruga, tako i kroz medije, na poduzeće za gospodarenje državnim šumama Hrvatske šume d.o.o. Zagreb, ali i na cjelokupnu šumarsku struku. Pri tome se koriste pojmovi kao udruženi zločinački pothvat, ekocid, devastacija, prekomjerna sječa, kriminal i slični. Kroz medije se plasiraju fotografije šumskih sastojina koje bi trebale to i dokazati.

Većina napada i kritika na šumarstvo temelji se na nepoznavanju osnovnih načela gospodarenja šumama. Načela gospodarenja šumama se uče u srednjim strukovnim školama i na Šumarskom fakultetu. Mišljenja smo da bi, s obzirom na važnost, osnovna saznanja o šumi i o potrebi gospodarenja šumom trebala biti i dio programa osnovnoškolskog obrazovanja.

Šuma u svom životnom vijeku prolazi, kao i čovjek, različite razvojne faze. U svakoj od razvojnih faza u šumi se obavljaju različiti uzgojni zahvati njege i obnove. Šuma se njeguje od postanka, pa sve do duboke starosti. Njegovom šuma osiguravaju se vitalitet, stabilnost, kakvoća, proizvodnost i sposobnost obnove šume u zreloj dobi. Kada šuma doživi zrelost počinje njezina obnova. Doba zrelosti

šume za obnovu utvrđena je znanstvenim istraživanjima i potvrđena zakonskim i podzakonskim aktima.

Obnovom se u zreloj šumi trajno prekida sklop starih stabala njihovim postupnim uklanjanjem tijekom nekoliko godina, pomoću nekoliko sijekova koji su objedinjeni nazivom oplodne sječe. Trajanje procesa obnove i broj sijekova oplodnih sječa ovise o vrsti drveća, strukturi šume i značajkama šumskog staništa. Stara stabla tijekom obnove naplođuju šumsko tlo vlastitim sjemenom i tako osiguravaju pojavu mladog naraštaja, odnosno nove generacije šume. Kada se mladi naraštaj pojavi i osamostali, da bi se omogućio njegov nesmetani razvoj, uklanjaju se preostala stara stabla posljednjim u nizu oplodnih sječa – dovršnim sijekom.

Obično taj sijek izaziva prijepore u javnosti, jer nakon njega na šumskom tlu više nema starih stabala. Istodobno, nestručnjaci ne primjećuju desetke tisuća mladih stabala nove generacije šume koja počinju svoj život na istoj površini. Zaboravljaju da je uklonjena stara šuma nastala na isti način. Nestručnjaci dovršni sijek zamjenjuju s čistom sječom. Čistom sječom se izaziva degradacija šumskog tla i obnova pionirskih vrsta drveća. Treba znati da čiste sječe

u dugoj povijesti hrvatskog šumarstva nikada nisu uzele maha. Dokaz tome su same šume, njihova površina, struktura i sastav vrsta drveća. Osim toga, čiste sječe su oduvijek bile i zakonski zabranjene.

Bard hrvatskog šumarstva i sveučilišni profesor ekologije šuma, prof. dr. sc. Branimir Prpić, napisao je na ovu temu sljedeće rečenice: „Većina pučanstva zgraža se kada naiđe na prostor u kojemu smo obavili dovršnu sječū. Priznajem i meni je daleko ljepša zrela šuma prethodnica ove “strahote”, koju smo izazvali jednim našim stručnim zahvatom koji nazivamo obnovom šume. Nestala su ona ponosna visoka stabla koja su uljepšavala krajolik, a smetaju nas njihovi ostaci, panjevi, odsječeni vrhovi krošanja, izbrazdano zemljište, tragovi traktora. Poslije dovršne sječe, oštro oko šumara primijetit će između nabujale trave mnoštvo mladih biljaka koje ubrzano rastu proklijane iz sjemena posječenog drveća oslobođene njihove zasjene. Tako se rađa mlada šuma, koja će uz šumarsku brigu ubrzo pokriti rane nastale sječom. Šuma se ne može drukčije bezbolno obnoviti. Prepustimo li je prirodi, ona će najprije stariti, a iza toga se raspadati. Uginulo drveća koje leži po tlu raspada se ovisno o vrsti drveća od 20 (bukva) pa sve do 80 godina (jela), a unutar raspadanja započinje pomlađivanje koje se vrlo sporo odvija i traje više od polovice života naše prirodno gospodarene šume. Čovjek bi zasigurno doživio tu “strahotu”, ali bi ona trajala pedesetak godina, no zahvaljujući šumarskoj znanosti ona traje desetak godina.“

Bez utjecaja čovjeka (struke) šume poprimaju prašumski oblik koji ne zadovoljava niti kriterije općekorisnih funkcija šume niti gospodarske potrebe za drvom i ostalim šumskim proizvodima kao što su drvo, divljač, ljekovito bilje, šumski plodovi i ostalo.

U Hrvatskoj se šumama gospodari planski, po znanstvenim i stručnim postulatima, dulje od 250 godina. Hrvatsko šumarsko društvo, osnovano 1846. godine kao jezgra šumarske struke, potaklo je osnivanje svih znanstvenih i stručnih šumarskih institucija: Šumarskog fakulteta (osnovan prije 121 godinu), Hrvatskog šumarskog instituta (osnovan prije 70 godina), Akademije šumarskih znanosti (osnovana prije 23 godine), Hrvatske komore inženjera šumarstva i drvne tehnologije (osnovana prije 13 godina).

Zasluga šumarske struke je da šumske površine danas zauzimaju 47 % kopnenoga dijela Republike Hrvatske te da je 97 % naših šuma prirodnog sastava. Većinu šuma tvore visokovrijedne klimatogene vrste drveća: hrastovi, jela i bukva. Hrastove i bukove šume su nastale i nastaju opisanim postupkom oplodnih sječa, a jelovo-bukove šume prebornim načinom gospodarenja koji je svojstven područjima Dinarida i Alpa. Jedna od tradicionalnih, temeljnih odrednica gospodarenja šumama u Republici Hrvat-

skoj je prirodno gospodarenje. Prirodno gospodarene šume zadržavaju optimalnu prirodnu strukturu, raznolikost, stabilnost, optimalnu proizvodnju drvne tvari, pomlađivanje, a time i potrajnost.

Prema najnovijem izvješću Eurostata, Hrvatska je u posljednjih 25 godina povećala šumovitost za 17 %, po čemu je jedino Italija ispred nas.

Ako su učestali napadi pojedinih udruga, medija ili političkih stranaka na hrvatsku šumarsku struku rezultat „brige“ za šume, onda im možemo oprostiti i pokoju tešku riječ ili neprimjerenu izjavu. Optužbe o nepravilnostima treba ispitati i ukoliko su stručno utemeljene treba otkloniti uzroke, a moguće kriminalne radnje procesuirati. No, **bojimo se da iza svega stoji interes „krupnog kapitala“ koji poduzeće Hrvatske šume d.o.o. Zagreb i općenito šumoposjednike želi prikazati nestručnom i kriminalnom organizacijom, kako bi se raznim manipulatorima olakšala manipulacija šumskim blagom.**

Istina je da smo danas u našim šumama suočeni s nizom problema. Klimatske promjene ostavljaju teške posljedice u našim šumama, i to ili izravnim uništavanjem (vjetrolomima, vjetrolomi, ledolomi, požari) ili fiziološkim slabljenjem stabala. Na njih se nadovezuju sekundarni i novi štetnici te biljne bolesti. Neadekvatni građevinski zahvati u okolišu šuma također pogoduju fiziološkom slabljenju šuma.

Zbog lošeg zakonskog okvira i ostalih okolnosti u privatnim šumama malih šumoposjednika, koje čine većinu privatnih šuma u Republici Hrvatskoj, svjedoci smo nekontroliranih sječa i devastacije.

Sve su to izazovi, na koje šumarska struka treba naći odgovore. Ona to svakako može, no za to joj treba osigurati preduvjete. Drvo iz naših šuma treba biti proizvod uzgojnih zahvata u šumama, a ne kako je to trend u posljednje vrijeme rezultat sve većih apetita naših pilana. **Drvo se prodaje po netržišnim cijenama, a istodobno se u šumarstvu želi maksimizirati dobit.** Očito je da se negdje moraju osjetiti nedostaci.

Potrebno je depolitizirati cijeli sustav, a posebice promijeniti odnos resornog ministarstva prema šumarstvu, koje kao da je nakon brisanja riječi šumarstvo iz njegova naziva zaboravilo na tu struku.

Sve institucije u šumarskom sektoru trebaju djelovati jedinstveno u iznalaženju rješenja, a ne kako je to često, samo prigodno i deklarativno, pretpostavljajući sve vlastitim prioritetima.

Apeliramo, ponajprije na našu politiku, napravite već jednom adekvatan zakonodavni okvir i pustite struku koja ima tradiciju, institucije, znanje i ljude da radi ono što zna i voli.